

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Kołodziejcki (przewodniczący)

SSN Adam Roch

SSN Ryszard Witkowski (sprawozdawca)

Protokolant Jolanta Włostowska

przy udziale prokuratora del. do Prokuratury Krajowej Anety Orzechowskiej,
w sprawie **A. D.**

wobec którego warunkowo umorzono postępowanie o przestępstwo z art. 207 § 1
k.k. i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 24 października 2023 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść

od wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 11 marca 2022 r., sygn. akt II Ka 38/22,

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Dąbrowie Tarnowskiej

z dnia 22 października 2021 r., sygn. akt II K 204/21,

**uchyla zaskarżony wyrok w części dotyczącej braku
rozstrzygnięcia o zastosowaniu wobec A. D. środka z art. 67 § 3
k.k. i przekazuje sprawę w tym zakresie Sądowi Okręgowemu
w Tarnowie do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Dąbrowie Tarnowskiej wyrokiem z 22 października 2021 r. o sygn. akt II K 204/21 uznał A. D. za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu, polegającego na tym, iż w okresie od bliżej nieokreślonego dnia miesiąca lipca 2016 r. do dnia 15 września 2020 r. w miejscowości [...], woj. [...] znęcał się fizycznie i psychicznie nad swoją żoną J. D. oraz synem J1. D. w ten sposób, iż znajdując się wielokrotnie pod wpływem alkoholu, wywoływał awantury domowe, podczas których ubliżał J. D. i J1. D. używając wobec nich słów wulgarnych powszechnie używanych za obelżywe, ciągle niepokoił, poniżał i ograniczał kontakty towarzyskie, co najmniej trzykrotnie uderzył w twarz J. D. ciągnąc przy tym za włosy, nadto w dniu 3 września 2020 r. w czasie awantury pchnął na ziemię pokrzywdzoną J. D., powodując przez to obrażenie ciała w postaci otarcia naskórka twarzy, podbiegnięcia krwawego skóry kolana prawego oraz stłuczenia pośladka prawego, które to obrażenia pociągnęły za sobą naruszenie prawidłowej czynności narządów ciała na okres nieprzekraczający 7 dni, uderzał bez powodu J1. D. czyniąc powyższe w obecności swoich małoletnich dzieci M. D. i A. D., nad którymi znęcał się psychicznie poniżając, kierując pod ich adresem wyzwiska, wywołując w nich poprzez swoje zachowanie poczucie strachu, tj. popełnienia przestępstwa z art. 207 § 1 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. na szkodę żony J. D. oraz dzieci J1. D., A. D. i M. D. i wymierzył mu karę 10 miesięcy pozbawienia wolności, warunkowo zawieszając jej wykonanie na okres próby wynoszący 2 lata i oddając go w tym czasie pod dozór kuratora sądowego. Sąd I instancji zobowiązał nadto oskarżonego do uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy oraz do informowania kuratora o przebiegu okresu próby w formie pisemnej każdorazowo na pisemne wezwanie kuratora. Sąd obciążył również oskarżonego kosztami postępowania w kwocie 2.000,00 zł.

Na skutek apelacji wywiedzionej przez obrońcę, Sąd Okręgowy w Tarnowie wyrokiem z 11 marca 2022 r. sygn. akt II Ka 38/22, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, iż warunkowo umorzył postępowanie wobec A. D. na okres próby jednego roku, oddając go jednocześnie pod dozór kuratora sądowego. Rozstrzygnął również o kosztach procesu.

Kasację od wskazanego wyżej orzeczenia wywiódł Prokurator Generalny, zaskarżając powyższy wyrok na niekorzyść oskarżonego, zarzucił mu rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie prawa karnego materialnego, to jest art. 67 § 3 k.k., polegające na odstąpieniu od orzeczenia od oskarżonego zadośćuczynienia albo nawiązki na rzecz pokrzywdzonych, w sytuacji gdy przepis ten w każdym przypadku warunkowego umorzenia postępowania karnego obliguje Sąd do nałożenia na sprawcę przestępstwa obowiązku zadośćuczynienia za krzywdę doznaną w wyniku popełnionego przestępstwa albo do orzeczenia nawiązki.

Podnosząc powyższe, Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie w części dotyczącej zaniechania orzeczenia wobec oskarżonego - zadośćuczynienia albo nawiązki i przekazanie sprawy w tym zakresie wymienionemu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego okazała się oczywiście zasadna.

Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy jednoznacznie wskazuje, iż przypisany oskarżonemu czyn spowodował u pokrzywdzonych krzywdę pod postacią zarówno cierpień fizycznych, jak i psychicznych.

Odnosząc się do zarzutu kasacyjnego, stwierdzić należy, że rację ma skarżący, wskazując, iż Sąd Okręgowy w Tarnowie umarzając warunkowo postępowanie karne o czyn z art. 207 § 1 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w stosunku do A. D. rażąco obraził art. 67 § 3 k.k. Zgodnie z tym przepisem warunkowo umarzając postępowanie karne, sąd nakłada na sprawcę obowiązek naprawienia szkody w całości lub w części, a w miarę możliwości również obowiązek zadośćuczynienia za doznaną krzywdę albo zamiast tych obowiązków orzeka nawiązkę. Jak wskazuje się przy tym w orzecznictwie Sądu Najwyższego, stanowcze brzmienie art. 67 § 3 k.k. nie pozostawia wątpliwości, że w sytuacji, gdy istnieją podstawy do orzeczenia obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w całości lub w części, a sąd tego obowiązku nie orzeka,

zobowiązany jest do orzeczenia na rzecz pokrzywdzonego nawiązki (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 4 lutego 2020 r. sygn. akt IV KK 327/19).

Sąd Okręgowy w Tarnowie, w związku z żądaniem uzasadnienia wyroku przez Prokuratora Okręgowego w Tarnowie, wskazał, iż nie widział potrzeby orzekania zadośćuczynienia ani nakładania na oskarżonego innych obowiązków z uwagi na toczące się sprawy cywilne dotyczące kwestii nie tylko finansowych, ale i rozvodu oraz opuszczenia domu przez oskarżonego.

W osobistej odpowiedzi na kasację z 8 marca 2023 r. skazany wskazał jednak, iż *„pokrzywdzeni reprezentowani przez profesjonalnych pełnomocników w toku postępowania zarówno przed Sądem Rejonowym w Dąbrowie Tarnowskiej, jak również w postępowaniu apelacyjnym przed Sądem Okręgowym w Tarnowie nie składali nigdy wniosku o naprawienie szkody, przyznanie zadośćuczynienia, czy też nawiązki, jak również do chwili obecnej nie kierowali względem oskarżonego A.D. roszczeń na drodze cywilnej w zakresie przyznania zadośćuczynienia za doznane krzywdy związane z popełnieniem na ich szkodę przez oskarżonego czynów co do których ostatecznie Sąd Okręgowy umorzył warunkowo postępowanie”*.

W świetle powyższego zgodzić się trzeba z Prokuratorem Generalnym, że wykładnia językowa art. 67 § 3 k.k. pozwala na ustalenie w sposób jednoznaczny, iż orzeczenie jednego z obowiązków wskazanych w tym przepisie, tj. naprawienia szkody, zadośćuczynienia za krzywdę albo nawiązki, jest obligatoryjne w sytuacji, gdy Sąd umarza warunkowo postępowanie karne w każdym przypadku, w którym doszło do wyrządzenia pokrzywdzonemu krzywdy lub szkody. Ponieważ z materiału aktowego nie wynikało, aby owa krzywda została pokrzywdzonym zrekompensowana w całości lub w części bądź to przez sprawcę, bądź przez inny podmiot (np. ubezpieczyciela), a na przeszkodzie nie stały temu same możliwości majątkowe sprawcy, który osiąga stały dochód z wykonywanej pracy, powinność Sądu meriti zasądzenia zadośćuczynienia na rzecz pokrzywdzonego za doznaną przez niego krzywdę bądź alternatywnie orzeczenie w to miejsce nawiązki, była oczywista.

W tym stanie rzeczy konieczne stało się uchylenie zaskarżonego wyroku w stosunku do A.D. w części dotyczącej braku rozstrzygnięcia

o zastosowaniu środka z art. 67 § 3 k.k. i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Okręgowemu w Tarnowie do ponownego rozpoznania.

W postępowaniu ponownym Sąd Okręgowy w Tarnowie, będąc związany zapatrywaniami prawnymi i wskazaniem Sądu Najwyższego (art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.) podda wnikliwej analizie kwestię prawidłowego zastosowania art. 67 § 3 k.k. Następnie wyda orzeczenie, które - w razie zaktualizowania się takiej konieczności - uzasadni w sposób zgodny z właściwymi przepisami procedury karnej.

Mając na uwadze powyższe, orzeczono jak w wyroku.

(B.B.)

[ał]